

متن پیاده سازی شده

بسم الله الرحمن الرحيم

مشروح درس : توسط محمد حسین عباسی

مستحضرید که عرض شد ؛ شخصیت دیگری که باید به کلامش بپردازیم مرحوم محقق عراقی است؛ ایشان مثل برخی از علما معیار حجیت را خبر عن حس قرار می دهد و می فرماید هر خبری که عن حس باشد معتبر است و در فرضی که شک بکنیم از حس است یا حدس میگوییم انشالله عن حس نقل می کند و می فرماید براساس این سخن ما باید در اجماعات منقول تفصیل بدهیم و به ناقل اجماع توجه کنیم اگر ناقل اجماع ، امثال شیخ صدوق و مفید و سید مرتضی است اعتبار دارد و اگر امثال بعدی ها باشند اعتبار ندارد .

توضیح :

وقتی کلینی که مربوط به غیبت صغری است ادعای اجماع می کند در واقع خبر از رای امام علیه السلام می دهد و لذا ما یقین می کنیم که خبر کلینی عن حس است و یا شک می کنیم ؛ اگر یقین کنیم اخذ می کنیم و اگر شک کنیم اصل را بر حس می گذاریم چرا که میدانیم کلینی مبنای خاصی نداشته است که ما قبول نداشته باشیم ؛ اما اگر کسی را چند قرن بعد از غیبت صغری پیدا کردیم که مبنایش قاعده لطف است ما اخذ نمیکنیم چرا که ما این مبنا را باطل می دانیم .
البته در اواخر کلامش می فرماید : در اجماعات شیخ طوسی و بعدی ها اگر ملازمه (عقلی ، عادی و اتفاقی) باشد ما هم اجماع را می پذیریم .

استاد : مرحوم عراقی هم مثل مرحوم نائینی قائل به تفصیل در بحث اجماع شد (البته اختلاف دیدگاه دارند) .
ادامه کلام محقق عراقی : گاهی کسی که نقل اجماع می کند کتب علما را می بیند به اجماعات علما توجه می کند و ادعای اجماع می کند این در واقع اجماع محصل است اگرچه که از اجماعات منقول هم کمک گرفته است .
چنانچه نقل مسبب از امام علیه السلام گاهی از حس است و گاهی از حدس و گاهی هم مشکوک است نقل سبب هم همین طور است .

ایشان مثل استادش مرحوم آخوند می فرماید با اختلافاتی که در نقل سبب وجود دارد اگر کسی به رای معصوم رسید اجماع به درد می خورد و الا به درد کاربرد استقلالی نخواهد خورد .

استاد علیدوست: مرحوم عراقی اسمی از اطمینان نمی آورد اما به نظر می رسد ایشان مرادش اطمینان و قرار باشد .
نکته : بارها گفته ایم که حجیت اطمینان ، ذاتی نیست و قابل دادن حجیت و گرفتن حجیت است اما به عنوان خیر الطرق است و اطمینان خیلی بهتر از راه های است که مرحوم عراقی پیشنهاد می کند.

عبارت مرحوم عراقی

(و اما) بالنسبة إلى نقل السبب الذي هو اتفاق الكل فهو أيضا يختلف من حيث كونه تارة حسيا و أخرى حدسيا ناشئا من لحاظ اتفاق جمع من أساطين الفقهاء على حكم بنحو يظهر منهم كونه من المسلمات حيث انه يحصل من ذلك الحدس القوی بكونه متفقا عليه بين جميع الأمة و يختلف ذلك بحسب اختلاف الناقلين من حيث الإحاطة بكلمات الأصحاب و عدمها بنحو يبعد عادة اطلاع مثله على فتاوى الأصحاب من أهل عصره جميعا فضلا عن الأعصار المتقدمة على عصره و على كل حال يكون اخباره بالسبب معتبرا في المقدار الذي يحتمل في حقه الاطلاع عليه فيؤخذ بما يحكيه من السبب لاندراجة في حجية الخبر فان بلغ ذلك إلى مقدار يلزم عادة رأي الإمام عليه السلام في نظر المنقول إليه فهو و إلا فيحتاج إلى ضم ما يتم به السبب و لكن لا بد في هذه

الضميمة عدم احتمال كونها هو المقدار الذي استند إليه ناقل الإجماع و إلا فلا يفيد هذه الضميمة شيئاً أصلاً فحينئذ يختلف الحال في استكشاف رأي الإمام عليه السلام باختلاف الحاكي من حيث قرب عهد الحاكي بزمان الإمام عليه السلام و من حيث كثرة تتبعه و طول باعه و من حيث دلالة اللفظ و صراحته في اتفاق الكل و عدمه و من جهة كون المسألة معنونة في كلمات الأصحاب أو غير معنونة و هكذا يختلف باختلاف نظر المحكي له فلا بد له من لحاظ تلك الخصوصيات في الحكم بالحجية و عدمها فتدبر. نهاية الأفكار؛ ج 3؛ ص 98.

عبارت فتدبر شاید اشاره به این مطلب داشته باشد : در ابتدای عبارتش معیار را حدسی بودن و حسی بودن قرار داد اما این عبارتش با اطمینان تناسب دارد .

یکی دیگر از شخصیت های که در درس ما وجود دارد و مطلب جدید دارد مرحوم خوئی (رضوان الله تعالی علیه) است . ایشان ناظر به کلمات عراقی و نائینی مطلب خود را ارائه می دهد ؛ ایشان می فرماید برخی از اعاظم در اعتبار اجماع منقول بین قرب حضور و بُعد حضور تفصیل داده اند (ناظر به کلمات مرحوم عراقی) و این سخن حداقل دو اشکال عمده دارد :
1: شما از کجا کشف کردید که قدمایی مثل کلینی و صدوقین و.... وقتی نقل اجماع می کردند عن حس نقل می کردند ؟
2: سلمنا که کلینی ، صدوق و... رای امام علیه السلام را عن حس فهمیده ، چرا این فهم را در غالب روایت بیان نکرده است بلکه در غالب اجماع بیان کرده است آیا این اکل از قفا نیست ؟

نکته دیگر : مرحوم کلینی یا سید مرتضی که مستقیماً محضر امام علیه السلام نمی رسیده اند بلکه با واسطه های این کار انجام شده است ما چه میدانیم این واسطه ای که کلینی قبول داشته سید مرتضی قبول داشته را ما هم قبول داشته باشیم .

الحمد لله رب العالمين